

HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA HỒ CHÍ MINH

NGUYỄN XUÂN TRƯỜNG

**QUẢN LÝ TÀI CHÍNH TẠI HỌC VIỆN
CHÍNH TRỊ QUỐC GIA HỒ CHÍ MINH**

**LUẬN ÁN TIẾN SĨ
CHUYÊN NGÀNH: QUẢN LÝ KINH TẾ**

HÀ NỘI - 2020

HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA HỒ CHÍ MINH

NGUYỄN XUÂN TRƯỜNG

**QUẢN LÝ TÀI CHÍNH TẠI HỌC VIỆN
CHÍNH TRỊ QUỐC GIA HỒ CHÍ MINH**

**LUẬN ÁN TIẾN SĨ
CHUYÊN NGÀNH: QUẢN LÝ KINH TẾ
Mã số: 9 34 04 10**

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC: PGS, TS. TRỊNH THỊ ÁI HOA

HÀ NỘI - 2020

LỜI CAM ĐOAN

Tôi cam đoan luận án này do chính tôi thực hiện. Các số liệu thu thập và kết quả phân tích trong luận án là trung thực, có nguồn gốc rõ ràng và được trích dẫn đầy đủ theo quy định.

Tác giả

Nguyễn Xuân Trường

MỤC LỤC

	Trang
MỞ ĐẦU	1
Chương 1. TỔNG QUAN TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU	8
1.1. Các hướng nghiên cứu liên quan đến đề tài luận án	8
1.2. Khái quát những vấn đề đã được nghiên cứu và một số vấn đề cần tiếp tục nghiên cứu	28
Chương 2. CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ KINH NGHIỆM QUẢN LÝ TÀI CHÍNH TRONG ĐƠN VỊ SỰ NGHIỆP GIÁO DỤC ĐÀO TẠO CÔNG LẬP	34
2.1. Khái quát chung về đơn vị sự nghiệp giáo dục đào tạo công lập và tài chính của đơn vị sự nghiệp giáo dục đào tạo công lập	34
2.2. Cơ sở lý luận về quản lý tài chính tại đơn vị sự nghiệp giáo dục đào tạo công lập	41
2.3. Kinh nghiệm quản lý tài chính tại một số đơn vị sự nghiệp giáo dục đào tạo công lập ở một số nước và Việt Nam và bài học kinh nghiệm cho Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh	65
Chương 3. THỰC TRẠNG QUẢN LÝ TÀI CHÍNH TẠI HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA HỒ CHÍ MINH	74
3.1. Khái quát về Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh	74
3.2. Thực trạng tài chính của Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh.....	81
3.3. Phân tích thực trạng quản lý tài chính tại Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh	86
3.4. Đánh giá quản lý tài chính tại học viện chính trị quốc gia Hồ Chí Minh ...	101
Chương 4. PHƯƠNG HƯỚNG VÀ GIẢI PHÁP HOÀN THIỆN QUẢN LÝ TÀI CHÍNH TẠI HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA HỒ CHÍ MINH	127
4.1. Định hướng phát triển và phương hướng hoàn thiện quản lý tài chính tại Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh.....	127
4.2. Giải pháp hoàn thiện quản lý tài chính tại Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh	135
4.3. Một số kiến nghị	150
KẾT LUẬN	152
DANH MỤC CÔNG TRÌNH KHOA HỌC CỦA TÁC GIẢ LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN ÁN ...	155
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	156
PHỤ LỤC	165

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

CTNB	: Chi tiêu nội bộ
CNTT	: Công nghệ thông tin
ĐVDT	: Đơn vị dự toán
ĐVSNCL	: Đơn vị sự nghiệp công lập
ĐVSN GDĐT	: Đơn vị sự nghiệp giáo dục đào tạo
ĐHQGHN	: Đại học quốc gia Hà nội
GDP	: Tổng sản phẩm quốc nội
GDĐH	: Giáo dục đại học
HVCTQG	: Học viện chính trị quốc gia
KHTC	: Kế hoạch tài chính
NCKH	: Nghiên cứu khoa học
NĐ	: Nghị định
NLTC	: Nguồn lực tài chính
NSNN	: Ngân sách nhà nước
QLTC	: Quản lý tài chính
TCTC	: Tự chủ tài chính
XHCN	: Xã hội chủ nghĩa
WB	: Ngân hàng thế giới

DANH MỤC CÁC BẢNG

	Trang
Bảng 3.1: Thu tài chính của HVCTQG Hồ Chí Minh giai đoạn 2009 - 2018.....	82
Bảng 3.2: Chi tài chính của HVCTQG Hồ Chí Minh giai đoạn 2009 - 2018.....	84
Bảng 3.3: Phân phối chênh lệch thu chi của HVCTQG Hồ Chí Minh cho các quỹ, giai đoạn 2009 - 2018	85
Bảng 3.4: Một số văn bản về quản lý tài chính nội bộ của Học viện CTQG Hồ Chí Minh trong giai đoạn 2006 - 2019.....	90
Bảng 3.5: Kế hoạch thu chi tài chính của HVCTQG Hồ Chí Minh giai đoạn 2009 - 2018	93
Bảng 3.6: Thực trạng một số chỉ tiêu kế hoạch tài chính so với số thực tế thực hiện của HVCTQG Hồ Chí Minh, giai đoạn 2009 - 2018.....	94
Bảng 3.7: Kế hoạch phân bổ tài chính từ nguồn NSNN cho các đơn vị dự toán trực thuộc của HVCTQG Hồ Chí Minh, giai đoạn 2009 - 2018.....	96
Bảng 3.8: Kết quả khảo sát về đánh giá việc phân cấp trong quản lý tài chính tại HVCTQG Hồ Chí Minh.....	101
Bảng 3.9: Kết quả khảo sát đánh giá việc triển khai và ban hành các văn bản hướng dẫn thực hiện các văn bản pháp luật về quản lý tài chính	102
Bảng 3.10: Kết quả khảo sát đánh giá xây dựng kế hoạch tài chính của Học viện	103
Bảng 3.11: Kết quả khảo sát đánh giá tổ chức thực hiện kế hoạch tài chính của Học viện	104
Bảng 3.12: Đánh giá việc kiểm tra, giám sát quản lý tài chính của Học viện	105
Bảng 3.13: Kết quả thực hiện chỉ tiêu đào tạo, bồi dưỡng học viên các hệ đào tạo của HVCTQG Hồ Chí Minh giai đoạn 2009 - 2018.....	108
Bảng 3.14: Kết quả thực hiện các nhiệm vụ khoa học của HVCTQG Hồ Chí Minh giai đoạn 2009 - 2018.....	109
Bảng 3.15. Thu nhập của người lao động làm việc tại HVCTQG Hồ Chí Minh giai đoạn 2009 - 2018.....	110
Bảng 3.16: Đánh giá tác động của quản lý tài chính đến chất lượng đào tạo của HVCTQG Hồ Chí Minh.....	113
Bảng 3.17: Kết quả hội quy đa biến.....	114
Bảng 4.1: Dự kiến chỉ tiêu đào tạo của Học viện giai đoạn 2020 - 2025	131
Bảng 4.2: Nhu cầu chi ngân sách của Học viện giai đoạn 2020 - 2025.....	131
Bảng 4.3: Tổng số kế hoạch thu, chi sự nghiệp của HVCTQG Hồ Chí Minh giai đoạn 2020 - 2025.....	132

DANH MỤC ĐỒ THỊ, HÌNH

Trang

Đồ thị 3.1: Ý kiến của cán bộ quản lý về vai trò của quản lý tài chính với việc nâng cao chất lượng đào tạo	111
Đồ thị 3.2: Tác động của quản lý tài chính tới các yếu tố bảo đảm chất lượng đào tạo của Học viện.....	112
Hình 2.1: Mô hình bộ máy tổ chức của Học viện	78

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài luận án

Học viện Chính trị quốc gia (HVCTQG) Hồ Chí Minh là cơ quan trực thuộc Ban Chấp hành Trung ương Đảng, có chức năng đào tạo, bồi dưỡng cán bộ lãnh đạo, quản lý trung, cao cấp, cán bộ khoa học lý luận chính trị của hệ thống chính trị; nghiên cứu khoa học lý luận chính trị, chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước, khoa học chính trị, khoa học lãnh đạo, quản lý.

Hệ thống Học viện bao gồm Học viện trung tâm cùng năm học viện trực thuộc, hàng năm, tiếp nhận đào tạo hàng nghìn học viên từ khắp cả nước với nhiều loại hình đào tạo, nhiều hệ đào tạo. Là trung tâm quốc gia về nghiên cứu khoa học, hàng năm, nhiều dự án, đề án, đề tài khoa học cấp nhà nước và cấp bộ, cấp cơ sở được triển khai thực hiện. Học viện có quan hệ hợp tác với nhiều viện nghiên cứu, cơ quan, tổ chức trong nước và quốc tế về đào tạo, nghiên cứu khoa học. Thực hiện những chức năng và nhiệm vụ đã được quy định, hàng năm, Học viện phải sử dụng nguồn tài chính và tài sản rất lớn.

Trong những năm qua, Học viện đã có nhiều nỗ lực trong quản lý tài chính, bảo đảm đáp ứng các yêu cầu thực hiện các chức năng, nhiệm vụ được giao. Đã có nhiều đổi mới, cải tiến về quản lý tài chính được đưa ra nhằm nâng cao hiệu quả sử dụng nguồn tài chính tại Học viện. Học viện đã từng bước tập trung đổi mới các khâu trong quy trình quản lý theo quy định của Luật Ngân sách Nhà nước, phù hợp với đặc điểm và điều kiện cụ thể của hệ thống Học viện từ khâu lập kế hoạch, phân bổ dự toán, phân cấp quản lý, huy động các nguồn lực tài chính (NLTC) cho đến kiểm tra, kiểm soát. Quản lý tài chính (QLTC) của Học viện đã đạt được những kết quả đáng khích lệ, đặc biệt từ khi thực hiện cơ chế tự chủ tài chính theo Nghị định số 43/2006/NĐ-CP ngày 25/4/2006 của Chính phủ. Học viện đã chủ động hơn trong việc tổ chức huy động, sử dụng các nguồn tài chính, tăng cường huy động và quản lý thống nhất các nguồn thu. Đồng thời, Học viện đã sử dụng các nguồn tài chính đảm bảo trang trải kinh phí hoạt động, tăng cường đầu tư cơ sở vật chất và nâng cao thu nhập của cán bộ công chức.

Tuy nhiên, quản lý tài chính tại hệ thống Học viện còn một số hạn chế như việc thực hiện chế độ chính sách do Nhà nước ban hành chưa thống nhất, còn nhiều bất cập trong triển khai cơ chế chính sách của Nhà nước. Một số chế độ chính sách, chưa phù hợp với đặc thù hoạt động của Học viện; chưa có cơ chế khuyến khích, tạo lập nguồn thu; chất lượng kế hoạch tài chính chưa cao, phân bổ sử dụng kinh phí vẫn có tính chất “cào bằng”, chi cho các dự án đầu tư còn dàn trải, chưa thực sự hợp lý,... để bảo đảm nâng cao được chất lượng đào tạo; cơ cấu các nội dung chi chưa phù hợp; năng lực đội ngũ cán bộ làm công tác kế hoạch tài chính chưa thực sự đáp ứng yêu cầu trong tình hình mới,... Điều này đã khiến cho hiệu quả quản lý tài chính và hiệu quả sử dụng các nguồn tài chính đạt được chưa phải là tốt nhất, chưa đảm bảo đáp ứng tốt cho các nhiệm vụ và định hướng phát triển của Học viện.

Thực tế đó đòi hỏi cần có những nghiên cứu toàn diện, tổng thể và có hệ thống về quản lý tài chính tại Học viện, nhằm tìm giải pháp hoàn thiện quản lý tài chính để nâng cao hơn nữa hiệu quả của quản lý tài chính và sử dụng các nguồn tài chính, đáp ứng tốt nhất những yêu cầu thực hiện các chức năng, nhiệm vụ ngày càng lớn của Học viện, trong điều kiện NSNN trở nên eo hẹp. Đó cũng là lý do của việc lựa chọn ***“Quản lý tài chính tại Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh”*** làm đề tài nghiên cứu cho luận án tiến sĩ, chuyên ngành quản lý kinh tế của tác giả.

2. Mục tiêu nghiên cứu của đề tài luận án

2.1. Mục tiêu tổng quát

Trên cơ sở nghiên cứu cơ sở lý luận và thực tiễn quản lý tài chính tại đơn vị sự nghiệp giáo dục đào tạo công lập, đặc biệt là đơn vị sự nghiệp có những điểm đặc thù như HVCTQG Hồ Chí Minh, đề tài luận án tìm các giải pháp hoàn thiện quản lý tài chính tại Học viện, nâng cao hiệu quả quản lý tài chính hơn nữa, nhằm giúp cho Học viện có thể thực hiện được các chức năng, nhiệm vụ được giao, trong điều kiện tình hình trong nước và quốc tế có nhiều thay đổi nhanh chóng.

2.2. Mục tiêu cụ thể

Để đạt được mục tiêu tổng quát trên đây, đề tài sẽ phải thực hiện những mục tiêu cụ thể sau:

- Hệ thống hóa và làm rõ thêm cơ sở lý luận chung về quản lý tài chính tại đơn vị sự nghiệp giáo dục đào tạo công lập - đơn vị dự toán cấp 1 trong hệ thống tài chính của Việt Nam.

- Nghiên cứu kinh nghiệm quản lý tài chính của một số đơn vị sự nghiệp giáo dục đào tạo công lập có những đặc điểm gần giống HVCTQG Hồ Chí Minh, lấy đó làm bài học kinh nghiệm cho quản lý tài chính tại Học viện.

- Phân tích, đánh giá thực trạng quản lý tài chính của Học viện thời kỳ 2009 - 2018, để từ đó xác định được những thành công, đặc biệt là những hạn chế của quản lý tài chính tại Học viện và nguyên nhân của những hạn chế đó, cần có những giải pháp khắc phục.

- Đề xuất hệ thống giải pháp hoàn thiện quản lý tài chính tại Học viện, nhằm khắc phục những hạn chế hiện tại trong quản lý tài chính, đảm bảo đáp ứng tốt hơn những yêu cầu mới trong thực hiện chức năng, nhiệm vụ của Học viện trong thời kỳ tới năm 2025.

3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu đề tài luận án

3.1. Đối tượng nghiên cứu của đề tài luận án

Đối tượng nghiên cứu của đề tài là quản lý tài chính của đơn vị sự nghiệp giáo dục đào tạo công lập với tư cách là đơn vị dự toán cấp 1 trong hệ thống tài chính của Việt Nam. Trong đó, chủ thể quản lý tài chính là đơn vị dự toán cấp 1, đối tượng quản lý là các hoạt động tài chính (thu và chi tài chính), các nguồn tài chính (nguồn từ NSNN cấp và nguồn thu sự nghiệp ngoài NSNN) và sử dụng chúng. Mục tiêu quản lý tài chính là bảo đảm quản lý tài chính có hiệu quả, đáp ứng tốt các yêu cầu thực hiện chức năng, nhiệm vụ của đơn vị, bảo đảm kỷ cương, kỷ luật tài chính trong quản lý.

3.2. Phạm vi nghiên cứu của đề tài luận án

Phạm vi về không gian: Quản lý tài chính tại đơn vị sự nghiệp giáo dục đào tạo công lập với tư cách là đơn vị dự toán cấp 1 được nghiên cứu với trường hợp HVCTQG Hồ Chí Minh, nghiên cứu quản lý tài chính được thực hiện tại Học viện với hệ thống nhiều đơn vị dự toán cấp 3 (Học viện trung tâm và các học viện trực thuộc).

Phạm vi về thời gian: Thực trạng quản lý tài chính tại Học viện được nghiên cứu trong thời kỳ từ 2009 - 2018, các số liệu cập nhật đến 2019. Các giải pháp được đề xuất cho thời kỳ tới năm 2025. Trong thời kỳ 2009 - 2018, thực trạng quản lý tài chính tại Học viện có thể được chia hai giai đoạn:

Giai đoạn 2009 - 2014: giai đoạn sáp nhập Học viện Hành chính và HVCTQG